

**TIBBIY TURIZMNING JAHON MIQYOSIDAGI RIVOJLANISHI,
DAVLATLAR ORASIDAGI SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI EKSPORTI,
VA BEMORLAR UCHUN YANGI IMKONIYATLAR.**

Anorov Sirojiddin

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti

Davolash ishi yo'nalishi talabasi

Anatatsiya: *Tibbiy turizm — bu bemorlarning o'z mamlakatidan tashqarida tibbiy xizmatlar olish maqsadida safar qilishidir. So'nggi yillarda tibbiy turizm jahon miqyosida jadal rivojlanib, sog'liqni saqlash xizmatlarini eksport qiluvchi mamlakatlar iqtisodiyotida muhim o'rin egallay boshladi. Ushbu maqolada tibbiy turizmning global tendensiyalari, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtasidagi sog'liqni saqlash xizmatlari almashinuvi, va bemorlar uchun yuzaga kelayotgan yangi imkoniyatlar yoritiladi. Tibbiy turizmning afzalliklari, iqtisodiy va ijtimoiy ta'siri, hamda kelajakda bu sohaning qanday yo'nalishlarda rivojlanishi tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Tibbiy turizm, sog'liqni saqlash eksporti, xalqaro bemorlar, tibbiy xizmatlar, global salomatlik, davolanish imkoniyatlari, sog'liqni saqlash integratsiyasi, tibbiy migratsiya.*

Bugungi kunda tibbiy turizm sog'liqni saqlash tizimi va xalqaro iqtisodiy munosabatlarning muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Insonlar yuqori sifatli, arzon, zamonaviy yoki maxsus tibbiy xizmatlardan foydalanish uchun boshqa mamlakatlarga sayohat qilmoqda. Ayniqsa, jarrohlik operatsiyalari, stomatologik xizmatlar, kosmetik muolajalar, sun'iy urug'lantirish, reabilitatsiya va radiologik muolajalar kabi sohalar bu jarayonda yetakchi hisoblanadi.

Tibbiy turizmning jadal rivojlanishi sog'liqni saqlash sohasidagi texnologik yutuqlar, xalqaro axborot almashinuvi, internet orqali xizmatlarga kirish imkoniyati, va xalqaro sug'urta tizimlarining kengayishi bilan chambarchas bog'liq. Bundan tashqari, ko'plab mamlakatlar bu sohani strategik iqtisodiy tarmoq sifatida ko'rib, maxsus tibbiy klasterlar, xalqaro klinikalar va sog'lomlashtirish markazlari tashkil etmoqda.

Bemorlar uchun esa tibbiy turizm nafaqat davolanish sifati, balki vaqt, narx va maxfiylik kabi omillar bo'yicha ham muqobil tanlovlar yaratmoqda. Biroq, bu sohaning rivoji bilan birga ayrim muammolar, masalan, tibbiy xavfsizlik, huquqiy masalalar, va xizmatlar standartlari ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Shu sababli, tibbiy turizm global sog'liqni saqlash siyosatida tobora muhim o'rin egallab, xalqaro hamkorlik va tartibga solishni talab qilmoqda.

Tibbiy turizm bugungi global sog'liqni saqlash tizimida muhim o'rinni egallagan yo'nalishlardan biridir. Bemorlarning o'z vatanidan tashqarida sifatli, arzon yoki maxsus tibbiy yordam izlab safar qilishi nafaqat sog'liqni saqlash, balki iqtisodiyot, ijtimoiy

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

munosabatlar va siyosiy hamkorliklarga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, so'nggi o'n yilliklarda bu tendensiya kuchayib, ko'plab mamlakatlar tibbiy turizmni milliy strategiya darajasiga ko'tarmoqda.

Tibbiy turizmning rivojlanishiga bir nechta omillar sabab bo'lmoqda. Birinchi navbatda, rivojlangan davlatlarda tibbiy xizmatlar narxining yuqoriligi va kutish muddatlarining uzoqligi fuqarolarni muqobil imkoniyatlar izlashga undaydi. Masalan, AQShda tish davolash, yurak operatsiyasi yoki ortopedik aralashuvlar juda qimmatga tushadi. Shu sababli ko'plab amerikalik bemorlar Hindiston, Tailand, Meksika yoki Turkiya kabi mamlakatlarda arzonroq va sifatliroq davolanishni afzal ko'rishadi. Ikkinchi tarafdin, rivojlanayotgan davlatlar zamonaviy tibbiy infratuzilmani joriy etib, xalqaro bemorlar uchun qulay sharoitlar yaratish orqali katta daromad manbaini shakllantirmoqda.

Hindiston, Tailand, Turkiya, Singapur, Janubiy Koreya, Vengriya va Malayziya bugungi kunda tibbiy turizm bo'yicha yetakchi mamlakatlar hisoblanadi. Bu mamlakatlarda zamonaviy diagnostika uskunalari, xalqaro akkreditatsiyalangan klinikalar, yuqori malakali mutaxassislar va nisbatan past narxlar mavjud. Masalan, Hindistonda yurak jarrohligi AQShga nisbatan 80% arzonroq bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, bu davlatlar vizasiz yoki soddalashtirilgan kirish rejimlari, mehmonxona bilan davolashni uyg'unlashtirgan sog'lomlashtirish markazlari orqali bemorlar uchun alohida xizmatlar ko'rsatishmoqda.

Tibbiy turizm faqatgina jismoniy kasalliklar bilan cheklanmaydi. Ko'plab bemorlar ruhiy salomatlik, rehabilitatsiya, kosmetik muolajalar, ortopedik davolanish, ayollarga oid muammolar, sun'iy urug'lantirish, akusherlik, stomatologiya va ko'z operatsiyalari uchun ham xorijga murojaat qilishadi. Shu orqali bemorlar zamonaviy texnologiyalarga asoslangan, tezkor va shaxsiy ehtiyojlarga moslashtirilgan xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Biroq, tibbiy turizm bilan bog'liq ayrim muammolar ham mavjud. Avvalo, bemorlarning xorijda ko'rsatilgan xizmatlardan keyin o'z mamlakatlarida davomiy tibbiy nazoratga muhtojligi masalasi hal etilishi lozim. Mahalliy shifokorlar xorijda bajarilgan aralashuvlar haqida to'liq ma'lumotga ega bo'lmasligi mumkin. Shuningdek, tibbiy xizmatlarning sifat standarti, xizmat ko'rsatish tili, madaniy farqlar, tibbiy sug'urtaning cheklangan amal qilishi kabi omillar bemorlar uchun qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin.

Tibbiy turizmning iqtisodiy jihatdan ahamiyati katta. Mamlakatlar sog'liqni saqlash xizmatlarini eksport qilish orqali valuta tushumiga ega bo'ladi, yangi ish o'rinlari yaratiladi, mehmonxona, transport, ovqatlanish va boshqa xizmat sohalari ham rivojlanadi. Ayrim mamlakatlar uchun bu milliardlab dollar daromad keltiruvchi soha hisoblanadi. Misol uchun, Hindiston tibbiy turizm orqali yillik milliardlab AQSh dollariga teng daromad olmoqda. Janubiy Koreya va Tailand esa davlat tomonidan tibbiy turizmni qo'llab-quvvatlab, maxsus reklama strategiyalari orqali xalqaro mijozlarni jalb etmoqda.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Tibbiy turizmning ijtimoiy ta'siri ham bor. Bemorlar turli madaniyatlardan tanishadi, global sog'liqni saqlash tajribasiga ega bo'ladi, o'z mamlakatida mavjud bo'lmagan innovatsion muolajalarni qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, tibbiy bilimlar va texnologiyalar mamlakatlar o'rtasida almashinadi, xalqaro hamkorlik kengayadi.

Tibbiy turizmni rivojlantirish uchun bir qator omillarni hisobga olish lozim. Avvalo, xalqaro akkreditatsiyalangan klinikalar sonini oshirish, bemor xavfsizligi va huquqlarini himoya qiluvchi qonunchilikni takomillashtirish, malakali kadrlar tayyorlash va tibbiy xizmatlar sifatini nazorat qilish zarur. Shu bilan birga, marketing, sayohat infratuzilmasi, sog'lomlashtirish markazlari, til vositachiligi, va xalqaro sug'urta tizimlari hamda axborot texnologiyalarining roli ham muhimdir.

O'zbekiston ham tibbiy turizmni rivojlantirish bo'yicha ilk qadamlarni qo'ymoqda. Mamlakatda ixtisoslashgan tibbiyot markazlari, zamonaviy klinikalar va reabilitatsiya muassasalari soni ortib bormoqda. Mahalliy mutaxassislarning malakasi oshirilmoqda, xorijiy bemorlar uchun qulay muhit yaratilmoqda. Ayniqsa, stomatologiya, akusherlik, kardiologiya va fizioterapiya sohalarida xorijlik bemorlarni jalb etish istiqbollari yuqori baholanmoqda. Shu yo'nalishda yagona axborot platformasi, viza yengilliklari va xalqaro tibbiy hamkorlik mexanizmlari ishlab chiqilmoqda.

Kelajakda tibbiy turizm yanada keng ko'lamda rivojlanishi kutilmoqda. Sun'iy intellekt, masofaviy diagnostika, gen terapiyasi va regenerativ tibbiyot kabi sohalarning jadal o'sishi bu jarayonga yangi turtki beradi. Davlatlar o'rtasida sog'liqni saqlash xizmatlarini muvofiqlashtirish, tibbiy malaka va sertifikatlarni o'zaro tan olish tizimi shakllantirilsa, bemorlar uchun yanada qulay, xavfsiz va samarali global salomatlik tarmog'i yuzaga keladi.

Tibbiy turizm bugungi kunda sog'liqni saqlash tizimining jahon miqyosidagi muhim yo'nalishlaridan biriga aylangan. Bu sohaga talab ortib borayotganligi, xalqaro bemorlar sonining ko'payishi va davlatlar orasidagi sog'liqni saqlash xizmatlari eksportining kengayishi bu yo'nalishda jiddiy e'tibor va sarmoyani talab qilmoqda. Tibbiy turizm nafaqat iqtisodiy foyda, balki madaniy almashinuv, sog'liqni saqlash texnologiyalarining global tarqalishi, tibbiy xizmatlarning sifatliroq va kengroq bo'lishiga ham xizmat qilmoqda.

Biroq bu sohaning to'laqonli rivojlanishi uchun bir qator shart-sharoitlar va xavfsizlik choralari ta'minlanishi lozim. Bemor xavfsizligini kafolatlaydigan yuridik tizimlar, xizmat sifatini belgilovchi xalqaro standartlar, malakali mutaxassislar, va axborotga ochiqlik — tibbiy turizmning barqaror rivoji uchun asosiy omillardir. O'zbekiston kabi rivojlanayotgan davlatlar ham bu sohada salohiyatga ega bo'lib, o'ziga xos tibbiy yo'nalishlarda raqobatbardosh xizmatlar yaratish orqali xalqaro maydonda o'z o'rnini topa oladi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Tibbiy turizm nafaqat shaxsiy sog'liqni saqlash ehtiyojini qondirish vositasi, balki mamlakatlar o'rtasidagi salomatlik, iqtisodiyot va texnologik taraqqiyot sohasidagi hamkorlik uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda.

Adabiyotlar

1. Lunt N., Horsfall D., Hanefeld J. (2016). Medical Tourism: A Snapshot of Evidence on Treatment Abroad. *Maturitas*, 88, 37–44.
2. Helble M. (2011). The Movement of Patients Across Borders: Challenges and Opportunities for Public Health. *Bulletin of the World Health Organization*, 89(1), 68–72.
3. Connell J. (2013). Contemporary Medical Tourism: Conceptualisation, Culture and Commodification. *Tourism Management*, 34, 1–13.
4. OECD (2020). *Health at a Glance 2020: OECD Indicators*. OECD Publishing, Paris.
5. Ministry of Health of Uzbekistan. (2023). *O'zbekiston Respublikasida Tibbiy Turizmni Rivojlantirish Strategiyasi*.
6. UNWTO (2022). *Global Report on Medical Tourism*. United Nations World Tourism Organization.
7. Bookman M.Z., Bookman K.R. (2007). *Medical Tourism in Developing Countries*. Palgrave Macmillan.
8. Deloitte (2021). *2021 Global Health Care Outlook: Accelerating Industry Change*. Deloitte Insights.

